

- реалізація гендерного підходу у навчально-виховному процесі;
- ліквідація стереотипів щодо соціальних ролей чоловіків та жінок;
- створення умов для розвитку індивідуальних здібностей з метою самореалізації особистості;
- накопичення та формування досвіду егалітарної поведінки.

Отож, сучасна гендерна психологія має на меті досягти повної гендерної рівності, подолати гендерні стереотипи, з'ясувати, які умови існують для успішної самореалізації чоловіків та жінок у невідповідних статі сферах життєдіяльності.

Гендерний підхід в сучасній освіті є обов'язковим задля того, щоб досягти гендерної рівності та утвердити рівні можливості для самореалізації кожної особистості в суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихор С. Т. Гендерне виховання учнів старшого підліткового та раннього юнацького віку: науково-методичний вісник. Рівне, 2005. С. 6-9.
2. Шостак І. В. Використання гендерного аналізу в психологічних дослідженнях. *Наукові записки*. Острог, 2009. С. 488-498.
3. Щотка О. П. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 358 с.

*Н. А. Несторук, В. В. Усик
м. Бахмут*

УДК 378.147

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ ДЕФОРМАЦІЙ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Стрімкий розвиток суспільства вимагає високого рівня професійних і творчих можливостей, прагнення до саморозвитку і самовдосконалення від будь-якого фахівця. Протилежною тенденцією до професійного розвитку в

науковій літературі виступають професійні деформації. Вивчення такого роду змін представляється важливим з точки зору з'ясування причин появи і шляхів подолання труднощів у професійній реалізації людини.

Зміни, що супроводжують професійну діяльність людини вивчаються науковцями на прикладі багатьох професій, що мають свою специфіку та, відповідно, призводять до трансформацій різного характеру. Професійний регрес саме викладачів, соціальних педагогів, педагогів-психологів розглядалися такими науковцями, як А. В. Козлова [6], Т. А. Жалагіна [4], С. П. Безносів [2], Е. І. Рогов [7] та ін.

Мета нашої роботи полягає у визначенні психологічних передумов появи професійних деформацій педагогів, обґрунтуванні їх типології та можливих шляхів подолання.

Особистісна деформація професіонала – як стверджує С. П. Безносів [2, с. 6] – це зміна таких якостей особистості, як особливості сприйняття, ціннісні орієнтири, способи спілкування і поведінки, характер, які відбуваються під впливом тривалого і безперервного виконання професійної діяльності.

Розвиток професійних деформацій визначається різними факторами. Серед них є як об'єктивні, пов'язані з соціально-професійним середовищем: соціальною та економічною ситуацією, характером й іміджем професії, навчально-просторовим середовищем; суб'єктивні: особливості особистості педагога та здобувачів освіти, характер їх взаємин; та об'єктивно-суб'єктивні, які залежать від особливостей організації професійно-освітнього процесу, якістю управління, професіоналізмом керівників [7, с. 358]. Передумови прояву професійних деформацій можна помітити вже на етапі професійного самовизначення при виборі професії педагога. Тут необхідно згадати як усвідомлювані людиною мотиви, такі як соціальна значимість, творчий характер, імідж, матеріальні блага, так і неусвідомлювані, до яких відносяться прагнення до влади, домінування, самоствердження.

Стосовно характеру психологічних змін фахівців, доречно виділити два їх основних типи: загально-професійні та індивідуально-професійні.

Загально-професійні деформації особистості педагога характеризуються типовими змінами особистості у всіх представників даної вибірки. Вітчизняний психолог Е. І. Рогов [7, с. 360-372] в своєму дослідженні приводить чотири загальних типологічних комплекси в прояві професійної деформації особистості педагога. Умовно вони мають назви «просвітник», «предметник», «комунікатор» і «організатор». Досить тривале перебування в освітній професії представника типологічного комплексу «просвітник» формує в ньому схильність до мудрування, яка в тих чи інших обставинах проявляється як надмірне моралізаторство. У представників типологічного комплексу «предметник» професійна деформація визначається специфікою відповідної дисципліни. Так, наприклад, у викладачів української або іноземної мови з часом проявляються артикульованість вимови, схильність до повторень. «Комунікатора» характеризує недоречна товарицькість, невміння тримати дистанцію та враховувати особисті кордони в спілкуванні. Представників типологічного комплексу «організатор» відрізняє надмірна активність, прагнення керувати навіть тими процесами, що не входять в межі їх компетенції. Індивідуальні професійні деформації характеризуються змінами, які також відбуваються в структурах особистості педагога, проте пов'язані не стільки зі специфікою професійної діяльності, скільки з унікальними особливостями характеру людини. Вчені, що займаються проблемою професійної деформації, вважають, що одним з важливих факторів, що сприяють виникненню індивідуальної професійної деформації особистості педагога, є вплив психологічних бар'єрів, які починають складатися у них вже під час навчання у ВНЗ. Дія цих захистів може вести до прогресування таких якостей, як зарозумілість, гордовитість в поведінці, якими людина компенсує безпорадність і некомпетентність, невпевненість в собі [3, с. 211]. Дослідження М. Л. Шаповалова, З. А. Арскієва [8, с. 4] та інших свідчать про існування в

професійній діяльності деяких педагогів тенденції нав'язування свого образу «Я», яка може пояснюватися негнучкою, консервативною спрямованістю мислення. Дослідники також звертають увагу на надмірну агресивність викладачів, що також можна віднести до індивідуальної професійної деформації педагога [1, с. 114]. Насправді, педагоги володіють великими можливостями в прояві жорстокості. Ряд дослідників стверджує, що високий рівень внутрішніх конфліктів у викладачів пов'язаний, перш за все, з важливістю відповідності високому рівню соціальних очікувань соціуму, а також з великою напругою фізичних сил, необхідних для виконання його професійних обов'язків. Зростання стажу роботи і збільшення навчального навантаження невідворотно призводять до хронічної втоми, посилення переживань тривоги, емоційної та інтелектуальної виснаженості, дратівливості, переживань, депресії, обмежень у можливостях професійної діяльності [5, с. 40].

Очевидною є необхідність залучення уваги керівництва системи освіти, громадськості і самих фахівців до проблеми формування здатності справлятися з проявами професійної деформації особистості, розвитку вмінь та навичок попередження психологічних захворювань і реабілітації в разі їх виникнення.

Неоціненну допомогу в подоланні професійної деформації може надати психолого-педагогічна служба, яка може провести діагностування стану педагога, дати йому необхідні консультації з ефективного подолання виниклого стану.

Спираючись на вищезазначене, можна стверджувати, що в даний час існує невелика кількість досліджень, спрямованих на вивчення професійних деформацій педагога, їх особливостей та структури. Актуальним завданням є більш чітко виділення соціально-психологічних особливостей роботи викладачів, схильних до професійної деформації, з метою визначення індивідуальної стратегії їх професійно-особистісної підтримки. Ефективними на сьогоднішній день можна вважати техніки самовдосконалення, такі як

участь у тренінгах, виїзних семінарах, курсах підвищення кваліфікації. Відповідний перехід на нову кваліфікаційну категорію або посаду стають значущою мотивацією для подолання почуття повсякденності та емоційного вихолощення. Періодична зміна характеру діяльності, використання можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, оновлення програми навчальної дисципліни, зміна місця проживання і роботи також можуть стати ефективним засобом профілактики професійних деформації у викладачів. Важливого значення набуває і комплексна діяльність команди професіоналів зі створення сприятливого психологічного клімату у педагогічному колективі, в тісній співпраці з адміністрацією та психологічною службою освітнього закладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева Г. М. Социальная психология: учебник для студентов вузов. Москва: Аспект-Пресс, 2000. 375 с.
2. Безносков С. П. Профессиональная деформация личности: психологический практикум. Санкт-Петербург: Речь, 2004. 272 с.
3. Бодалев А. А. Психология личности. Москва: Владос-Пресс, 2006. 422 с.
4. Жалагина Т. А. Психологическая профилактика профессиональной деформации личности преподавателя вуза: автореф. дис. ...док. псих. наук. 15.00.05. Тверь, 2004. 48 с.
5. Карпов А. В. Психология труда: учебник для студентов вузов. Москва: Владос-Пресс, 2005. 352 с.
6. Козлова А. В. Психологические особенности профессиональных деформаций личности преподавателя высшей школы: автореф. дис. ...канд. псих. наук. 10.00.02. Москва, 2006. 20 с.
7. Рогов Е. И. Учитель как объект психологического исследования: учебник для студентов вузов. Москва: Владос-Пресс, 2008. 496 с.

8. Шаповалова М. Л., Арскиева З. А. Анализ развития структур интегральной индивидуальности студентов с пессимистическим мироощущением. *Мир на Северном Кавказе через языки, образование, культуру*. Пятигорск : ПГЛУ, 2013. С. 67-71.

*Н. А. Несторук, Н. В. Шепотько
м. Бахмут*

УДК 378.147

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ

ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Актуальність обраної теми зумовлена неабиякою зацікавленістю у питанні, що призводить в наш час до наукових та практичних досліджень у навчанні за допомогою впровадження та використання дистанційних технологій. Також останнім часом тема таких засобів навчання стала актуальною через карантин та необхідність впровадження новітніх технологій у навчання, які будуть ефективними для вирішення цієї проблеми.

Інтерес до проблеми використання новітніх інформаційних технологій в освітньому процесі зріс у багатьох дослідників. Це, зокрема, Андервуд Дж., Андреев О., Белова Є., Бернадський А., Беспалько В., Вороніна В., Гуревич Р., Дабагян А., Кашицин Т., Майер П., Солдаткін В., Тихомиров В., Ящур Т. Дослідженнями використання Інтернету в освіті займалися – Захарова І., Полат Є., Попов В. Наукові обґрунтування щодо принципів дистанційної освіти було здійснено під впливом досліджень з проблем освіти дорослих такими науковцями, як Аветисян Д., Зінов'єв С., Іванникова А., Мелюхін А.

Метою дослідження є аналіз та шляхи вирішення проблеми використання інноваційних технологій у педагогічному процесі.

В інформаційному столітті зі стрімкою швидкістю зростає роль освіти, тому що від наданих правильних знань, отримання та обробки інформації, залежить її успіх. На міжнародній арені постає необхідність динамічного